ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้ เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ในโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1

The Efficiency, Effectiveness, and Appropriateness of the Management Model Based on Smart and Healthy Worker Knowledge Set in Health Promotion and Environmental Health Project in Workplaces for Good Quality of Life, Health Region 1

สิริรำไพ ภูธรใจ[1*] ธนัฐพงษ์ กาละนิโย[1] กฤษณะ จตุรงค์รัศมี[1] ศิลา ภูริหรรษา[1] พชรนันท์ สุกรัตน์[1]

Sirirumpai Puthornjai[1*], Tanatpong Kalaniyo[1], Kidsana Jaturongratsamee[1], Sila Phurihansa[1], Pacharanan Sukrat[1]

(Received: July 11, 2022; Revised: September 19, 2022; Accepted: October 19, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล การบริหารจัดการการใช้ชุดความรู้สุขภาพเรื่องหุ่นดีสุขภาพดี 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้สุขภาพเรื่องหุ่นดีสุขภาพดีที่เหมาะสมกับสถานประกอบการ 3) ทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการ ประกอบด้วย สถานประกอบการในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 92 คน และกลุ่มที่ 2 จำนวน 422 คน การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการ นำรูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1 มาจัดทำคู่มือการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้สุขภาพ Packages ที่ 1 และ 3) ทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 146 คน โดยใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบจากกลุ่มตัวอย่าง และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 40 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

[1]ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่

[1]Health Promotion Center Region 1 Chiang Mai

*Corresponding author. E-mail: sirirumpai1@hotmail.com

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารจัดการ พบว่าเครือข่ายคณะทำงานระดับเขต ระดับจังหวัด และแกนนำของสถานประกอบการมีประสิทธิภาพ ด้านประสิทธิผลมีการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อกับกิจกรรมส่งเสริมหุ่นดีสุขภาพดีของพนักงานในสถานประกอบการ โดยด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการ มีค่าเฉลี่ย 2.86 และด้านประสิทธิผลของการใช้ชุดความรู้ หุ่นดี สุขภาพดีต่อสุขภาพของพนักงาน มีค่าเฉลี่ย 2.85 2) รูปแบบการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การพัฒนาผู้บริหารของสถานประกอบการ การสร้างและพัฒนาศักยภาพแกนนำของสถานประกอบการ เสริมสร้างพฤติกรรมของพนักงานให้มีหุ่นดี สุขภาพดี สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรม และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคีเครือข่าย 3) การทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการ ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโครงการ ประกอบด้วย บทบาทและหน้าที่ของแกนนำ คุณลักษณะการทำงานแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม ปัจจัยเกื้อหนุนการดำเนินโครงการ กระบวนการการดำเนินงานโครงการด้วยการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาสมรรถนะแกนนำ และการติดตามผล

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ชุดความรู้สุขภาพเรื่องหุ่นดีสุขภาพดี การบริหารจัดการ

Abstract

The purposes of this research were 1) To assess the efficiency, effectiveness, management and the use of health knowledge set about Smart and Healthy worker 2) To develop a management model using a health knowledge set about Smart and Healthy worker that was suitable with each establishment in the region. 3) To test the efficiency, effectiveness and suitability of project management by using the health knowledge set about Smart and Healthy worker in the context of the establishments in Health region1 by dividing the study into 3 steps: 1) Assessing efficiency, effectiveness, problems and obstacles with management, consisting of establishments in Chiang Mai, Lamphun, Lampang, Chiang Rai, Phayao, Phrae, Nan and Mae Hong Son provinces. The sample in the study were divided into 2 groups: The first group consisted of 92 people and 422 people for the second group; data were collected by using a test from the sample group. 2) Developing a management model using a health knowledge set about Smart and Healthy worker that was suitable with the establishments, and applied them in the preparation of management manual of Health Knowledge Packages 1 3) Test the efficiency, effectiveness and suitability of project management in which consisted of multi-stage randomization method of 146

samples in the study. The data were collected by using a test from the sample group and reviewing the appropriateness of the management model from 40 stakeholders and 12 experts. Moreover, they were analyzed by using statistical analysis of frequency, percentage, as well as mean and standard deviation.

The results of the research indicated that 1) For management aspect, it was found that the network of working groups at the district level, the provincial level and the leader of the establishment were efficient in terms of effectiveness, the environment was arranged to facilitate activities that promote good shape and good health of workers in the workplace. The average score of an efficiency of the project implementation was 2.86, and the average score of an effectiveness of workers' application of the health knowledge set about Smart and Healthy worker was 2.85. 2) The management model consisted of the development of establishment's leader, creation and development of leadership potential in establishment, behavior enhancement of workers to have good shapes and good health, support and motivate workers to participate in activities, and enhance the participation of all networking partners. 3) Testing the efficiency, effectiveness and appropriateness of management, the appropriateness of the project management style. These testing were consisted of the roles and duties of the leaders, participatory integrated work characteristics, factors supporting the project implementation, project implementation process with participative knowledge management, strengthening and developing leadership competencies, and following–up of the results.

Keywords: Efficiency, Effectiveness, The health knowledge set about smart and Healthy worker, Management

บทนำ

ในปัจจุบันประชากรไทยผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวนทั้งสิ้น 38.21 ล้านคน นับได้ว่าเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เป็นกำลังสำคัญในการหารายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว และเป็นคนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรทำให้เกิดการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การมีสุขภาพดีในวัยทำงานจึงเป็นสิ่งสำคัญ สุขภาพเป็นพื้นฐานที่สำคัญในคุณภาพชีวิตของพนักงาน ในหนึ่งวันคนทำงานส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่กับงานมากกว่า 8–12 ชั่วโมง ความเหนื่อยล้าจากภาระงานทำให้ละเลยการดูแลสุขภาพโดยรวมของตนเองและพักผ่อนไม่เพียงพอ อีกทั้งยังขาดการ

ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่ถูกต้องและขาดทักษะในการจัดการความเครียด ซึ่งความเครียดและพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมนี้ จะเป็นตัวการสำคัญของการเกิดปัญหาสุขภาพต่าง ๆ ตามมา (วุชธิตา คงดี, 2564; สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2564)

ปัญหาสุขภาพอันดับต้นของวัยทำงานในขณะนี้คือ โรคจากพฤติกรรมสุขภาพ และโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยพบว่า ความชุกของภาวะอ้วน ภาวะอ้วนลงพุง โรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูงในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2552–2557 สอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อและการบาดเจ็บ: BRFSS พ.ศ. 2548–2558 (กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล, 2564) ที่รายงานแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงความชุกปัจจัยเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อระหว่าง พ.ศ. 2548 ถึง 2558 ที่พบว่าความชุกของภาวะน้ำหนักเกินและภาวะอ้วนมีความชุกเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งจากระบบรายงาน Health Data Center สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ที่รายงานว่าในเขตสุขภาพที่ 1 มีประชากรวัยทำงานอายุ 15–59 ปี จำนวน 2,755,373 คน พบว่ามีอัตราป่วยรายใหม่ของโรคความดันโลหิตสูงเป็นอันดับ 1 ของประเทศ มาตลอด 3 ปีติดต่อกัน ตั้งแต่ปี 2561–2563 โดยพบ 1,567.17, 1,522.34 และ 1,321.83 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุพบสูงขึ้นตามกลุ่มอายุที่เพิ่มขึ้น และนอกจากนี้ยังพบภาวะโภชนาการเกิน โดยมีค่าดัชนีมวลกาย (BMI) อยู่ในระดับเกินเกณฑ์เป็นอันดับ 3 ของประเทศ ในปี 2563 อีกด้วย รวมทั้งค่าดัชนีมวลกายปกติในกลุ่มวัยทำงานอายุ 18–59 ปีก็ลดลงตั้งแต่ปี 2562–2563 เท่ากับ ร้อยละ 45.28 และ 45.17 ตามลำดับ สอดคล้องกับ ค่ารอบเอวปกติของวัยทำงานอายุ 30–44 ปีที่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2561–2563 ร้อยละ 76.94, 75.34 และ 50.39 ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าปัญหาสุขภาพที่เกิดจากพฤติกรรม และวิถีชีวิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะภาวะอ้วน โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ซึ่งมีผลแทรกซ้อนต่ออุบัติการณ์โรคระบบหัวใจและหลอดเลือดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นภาระของสังคมและระบบบริการสุขภาพ การดำเนินกลยุทธ์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันและลดภาระโรคเหล่านี้จึงเป็นประเด็นสำคัญ (วิชัย เอกพลากร, 2559)

จากเหตุผลดังกล่าว กรมอนามัยและหน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เครือข่ายองค์กรสุขภาวะภาคเอกชน จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานส่งเสริมสุขภาพคนวัยทำงานในสถานประกอบการ และได้พัฒนารูปแบบของชุดความรู้การส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน (10 Packages) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้สถานประกอบการนำไปใช้ออกแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้วัยทำงานตามสภาพปัญหาทางสุขภาพ และความต้องการของ

สถานประกอบการ เพื่อให้คนวัยทำงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2562) ศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่ ซึ่งเป็นหน่วยงานของกรมอนามัยในระดับภูมิภาค มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนกลุ่มวัยทำงานให้มีสุขภาพดี มีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ เพื่อผลลัพธ์ให้ประชาชนวัยทำงานหุ่นดี สุขภาพดี ได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพวัยทำงานในสถานประกอบการและรับสนองนโยบายการนำชุดความรู้การส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน 10 Packages มาทดลองใช้ในพื้นที่ จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีเขตสุขภาพที่ 1 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มวัยทำงานในสถานประกอบการ มีสุขภาพดี เตรียมพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ โดยเลือกชุดความรู้การส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน Packages ที่ 1 เรื่องหุ่นดี สุขภาพดี (Smart and healthy worker) ที่มีเนื้อหาความรู้ในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายที่เหมาะสม การนอนคุณภาพและการดูแลสุขภาพช่องปาก ฯลฯ ที่จะส่งผลในการป้องกันการเกิดโรคจากพฤติกรรมสุขภาพและโรคไม่ติดต่อเรื้อรังต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินงานโครงการฯ ประกอบกับพนักงานของสถานประกอบการส่วนใหญ่ในเขตสุขภาพที่ 1 ให้ความสนใจและเลือกใช้ชุดความรู้สุขภาพเรื่องหุ่นดี สุขภาพดี Package ที่ 1 มากกว่าชุดความรู้สุขภาพเรื่องอื่น ๆ ซึ่งสอดรับกับปัญหาสภาวะทางกายภาพของพนักงาน ที่มีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะโรคอ้วนในคนวัยทำงานมากขึ้น โดยมีกิจกรรมการดำเนินงานประกอบด้วย 1. การประเมินภาวะสุขภาพพนักงาน 2. กำหนดเป็นนโยบาย 3. สร้างแกนนำ 4. อบรมให้ความรู้พนักงาน 5. ตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนงาน 6. เยี่ยมเสริมพลังการทำงาน และ 7. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผู้วิจัยรับผิดชอบงานนี้ในศูนย์อนามัยที่ 1 เชียงใหม่จึงเห็นควรที่จะมีการประเมินผลเพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผล การขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการฯ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และทราบถึงผลลัพธ์ในการดำเนินโครงการ แล้วนำผลการศึกษาดังกล่าวมาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีเขตสุขภาพที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลและเหมาะสม ซึ่งจะได้รูปแบบการบริหารจัดการโครงการฯ ที่เป็นไปได้และได้รับการยอมรับ สามารถปฏิบัติได้จริงของรูปแบบที่พัฒนาแล้วในบริบทของสถานประกอบการเขตสุขภาพที่ 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการบริหารจัดการการใช้ชุดความรู้สุขภาพเรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ในโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้สุขภาพเรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1

3. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการโดยใช้ชุดความรู้สุขภาพเรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ใช้จริงในบริบทสถานประกอบการของเขตสุขภาพที่ 1

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ

ความหมายของประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยคำนึงถึงความประหยัดทรัพยากรในทุก ๆ ด้านแต่ก่อให้เกิดผลผลิตสูงสุด ประหยัดทั้งเวลา แรงงาน วัสดุ สิ่งของและอื่น ๆ นอกจากนี้ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการลดต้นทุนหรือทรัพยากรต่อหน่วยของผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในแผน หรือในทางกลับกัน หมายถึง ความสามารถในการเพิ่มผลผลิตหรือผลประโยชน์ต่อหน่วยของต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานสูงกว่าที่กำหนดไว้ในแผน โดยประสิทธิภาพเป็นอัตราส่วนแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตหรือผลประโยชน์ที่ได้รับกับต้นทุนหรือทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานจริงเมื่อเปรียบเทียบกับแผนที่วางไว้

ดังนั้นประสิทธิภาพการทำงานเป็นความสามารถของบุคคลในการพัฒนาตนเองและวิธีการทำงานให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพตามขั้นตอนหรือวิธีการขององค์กร รวมถึงการใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างคุ้มค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด คุณภาพงานได้มาตรฐานตามที่ตั้งไว้และทันต่อเวลา ในการทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพนั้น ควรศึกษาหรือวิเคราะห์นโยบาย เพื่อเป็นหลักหรือแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ มีแผนงานที่ชัดเจน วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และสอดคล้องกับนโยบาย เลือกแนวทางปฏิบัติและเทคนิควิธี โดยมุ่งวัตถุประสงค์ของงานใช้ทรัพยากรให้ประหยัดที่สุด ติดตามควบคุม นิเทศการปฏิบัติงาน ให้บุคลากรปฏิบัติงานเป็นทีมและให้เข้ารับการอบรมตามภารกิจของงาน ปฏิบัติงานประสานแนวคิดช่วยเหลือให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มีการประเมินผล การพัฒนางานและการเผยแพร่ผลงาน รายงานและประชาสัมพันธ์ (ดุจเดือน ปัญโยวัฒน์, 2562)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล

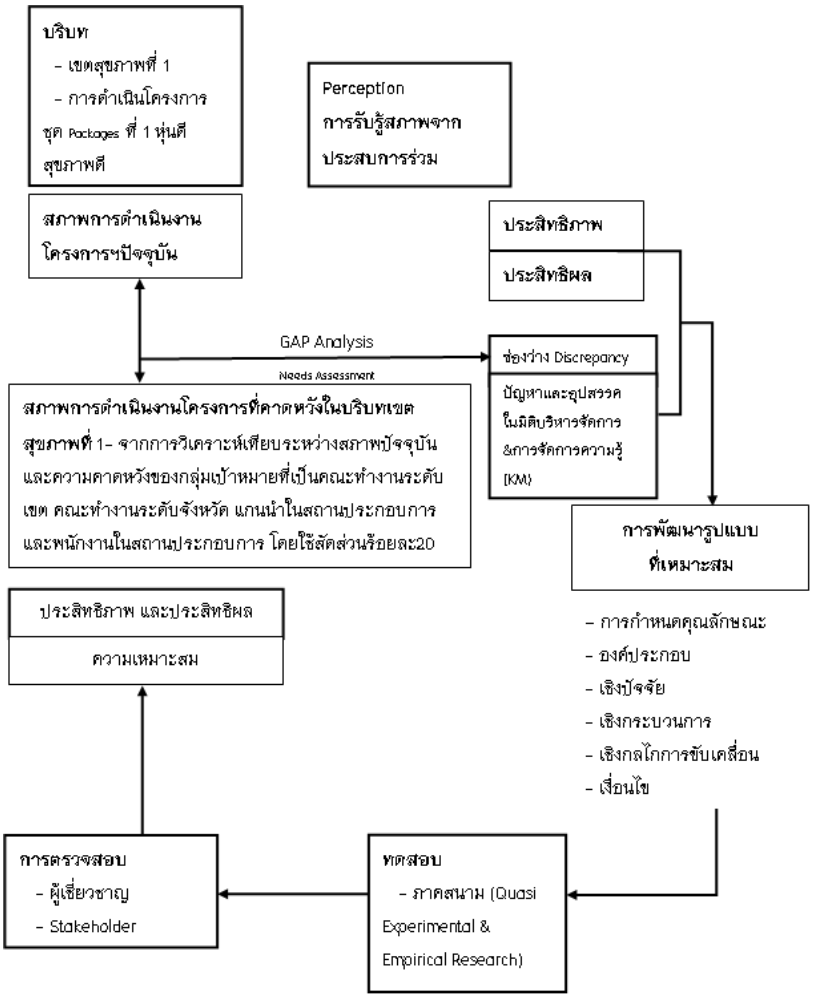
ประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป คือ ตัวการสำคัญที่จะเป็นเครื่องตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่าการบริหารและองค์กรประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด แต่ก็ยังมีความแตกต่างอยู่ในความเข้าใจของนักวิชาการต่างสาขากันอยู่ ซึ่งความหมายโดยตรงของประสิทธิผลนั้นได้มีผู้ให้ความหมายของประสิทธิผลขององค์กรในแง่ของตำแหน่งการต่อรองขององค์กร หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการได้มาซึ่งทรัพยากรที่หายากและมีค่าจากสภาพแวดล้อม อีกนัยหนึ่งก็คือ ความสามารถในการได้มาซึ่งทรัพยากรที่หายากและมีค่าจากสภาพแวดล้อม อีกนัยหนึ่งก็คือ การประเมินความสามารถขององค์กรในฐานะที่เป็นระบบการได้มาซึ่งทรัพยากรประสิทธิผลเป็นการสมดุลอย่างดีที่สุดระหว่างกิจกรรมด้านการปรับตัวและการรักษาสภาพ ดังนั้นกิจกรรมขององค์กรซึ่งเป็นเครื่องตัดสินการปฏิบัติขององค์กรว่ามีประสิทธิผลหรือไม่จึงประกอบไปด้วยกิจกรรม 1) การได้มาซึ่งทรัพยากร 2) การใช้ปัจจัยนำเข้า อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิต 3) การผลิตผลผลิตในรูปบริการหรือสินค้า 4) การปฏิบัติงานด้านเทคนิคและด้านการบริหารอย่างมีเหตุผล 5) การลงทุนในองค์กร 6) การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของพฤติกรรม และ 7) การสนองตอบความสนใจที่แตกต่างกันของบุคคลและกลุ่ม (อาภรณ์ อ่อนคง, 2565)

ประสิทธิผลเป็นการทำงานที่ได้ผลโดยสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การที่องค์กรสามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมาย หรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ประสิทธิผลในการทำงานจากหน้าที่หลัก 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptation) หมายถึง การปรับตัวให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้ตอบสนองต่อสภาพการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความสามารถในการปรับเปลี่ยน นวัตกรรม ความเจริญเติบโต และการพัฒนา 2) การบรรลุเป้าหมาย (Achievement) หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์และการจัดหาและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งตัวบ่งชี้ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์คุณภาพ การแสวงหาทรัพยากร และประสิทธิภาพ 3) ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง การแสดงความรู้สึกของผู้ทำงานที่แสดงออก ในทางผลบวกที่มีต่อองค์กร บุคคลผู้ร่วมงานและงานที่ทำ ได้แก่ การแสดงความยินดี ชื่นชม การคิดสร้างสรรค์ การร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ และการมีความสุขในการทำงาน และ 4) การคงสภาพความสมบูรณ์ระบบค่านิยม (Value retention) หมายถึง การสนใจ การมีความกระตือรือร้นที่จะรับรู้ (Hoy & Miskel, 1991)

ชุดความรู้สุขภาพเรื่องหุ่นดี สุขภาพดี

กระทรวงสาธารณสุข และภาคีเครือข่ายได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานส่งเสริมสุขภาพคนวัยทำงานในสถานประกอบการเพื่อให้คนวัยทำงานมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีจากการทำงาน โดยใช้แนวคิดองค์กรสุขภาวะ (Happy Workplace) เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบของการส่งเสริมสุขภาพวัยทำงาน (10 PACKAGES) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้สถานประกอบการนำไปใช้ออกแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

ให้วัยทำงานตามสภาพปัญหาทางสุขภาพในแต่ละมิติ และความต้องการของสถานประกอบการเพื่อให้คนวัยทำงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วย 1) Packages ที่ 1 หุ่นดี สุขภาพดี 2) Packages ที่ 2 จิตสดใส ใจเป็นสุข 3) Packages ที่ 3 ครอบครัวสดใส ใส่ใจดูแล 4) Packages ที่ 4 สุดยอดคุณแม่ 5) Packages ที่ 5 เตรียมเกษียณอย่างมีคุณค่า พาชีวายืนยาว (Pre-retirement and longevity planning) 6) Packages ที่ 6 พิชิตออฟฟิศซินโดรม 7) Packages ที่ 7 สถานประกอบการก้าวไกล ต้องใส่ใจสุขภาพแรงงานต่างชาติ 8) Packages ที่ 8 สถานประกอบการดี ชีวีสดใสไร้แอลกอฮอล์ บุหรี่ (Tobacco and alcohol-free living) 9) Packages ที่ 9 โรงอาหารปลอดภัยใส่ใจสุขภาพ และ 10) Packages ที่ 10 สถานประกอบการปลอดภัย สิ่งแวดล้อมดี มีสมดุลชีวิต โดยเนื้อหาความรู้ของชุดความรู้เรื่องหุ่นดี สุขภาพดี Package ที่1 ประกอบด้วยเทคนิคและกิจกรรมการสร้างและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพวัยทำงาน ในการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายที่เหมาะสม การนอนคุณภาพ การดูแลสุขภาพช่องปากและการรู้เท่าทันโรค (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงซ้อน (Multidisciplinary research) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการ การใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ในโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มคณะทำงานระดับเขต ระดับจังหวัด และแกนนำของสถานประกอบการ ประกอบด้วย คณะทำงานระดับเขตของเขตสุขภาพ ที่ 1 (จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน) จำนวน 18 คน คณะทำงานระดับจังหวัด จาก 8 จังหวัดในเขตสุขภาพ ที่ 1 จังหวัดละ 15 คน รวม 120 คน และแกนนำของสถานประกอบการจำนวน 40 แห่ง ๆ ละ 5 คน จำนวน 200 คน รวมทั้งสิ้น 338 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ทำการเลือกตัวอย่างแบบแบบเจาะจง Purposive sampling ในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มย่อย ได้ตัวอย่าง จำนวน 92 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประเมินการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1 ที่มีการใช้ชุดความรู้สุขภาพ Package ที่ 1 เรื่องหุ่นดี สุขภาพดี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโครงการ และ 3) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ นำข้อคำถามไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – objective congruence : IOC) (พิสณุ ฟองศรี, 2551) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และทดสอบแบบสอบถามโดยการนำไปทดลองใช้ (Try–out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha–Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.70–1.00 จึงถือได้ว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้

2. พนักงานของสถานประกอบการในพื้นที่ 8 จังหวัดของเขตสุขภาพที่ 1 ที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1 และเลือกใช้ชุดความรู้สุขภาพ Packages ที่ 1 เรื่องหุ่นดี สุขภาพดี มาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพพนักงาน ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่เลือกใช้จำนวน 3 แห่ง ลำพูนเลือกใช้จำนวน 2 แห่ง ลำปางเลือกใช้จำนวน 2 แห่ง เชียงรายเลือกใช้จำนวน 3 แห่ง พะเยาเลือกใช้จำนวน 1 แห่ง แพร่เลือกใช้จำนวน 3 แห่ง น่านเลือกใช้จำนวน 2 แห่ง และแม่ฮ่องสอนเลือกใช้จำนวน 1 แห่ง รวม 17 แห่ง และมีพนักงานรวมทั้งสิ้น 954 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 422 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสำหรับพนักงานของสถานประกอบการ เพื่อประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการ

ดำเนินส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีอยู่ 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการ 3) ประสิทธิผลของการใช้ชุดความรู้ Packages ที่ 1 และ 4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1

ผู้วิจัยการนำข้อมูลผลการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปัญหาอุปสรรค การบริหารจัดการการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ในโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1 ที่ได้จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 มาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1 โดยทำการสังเคราะห์จากแนวคิดของ CIPP Model (Stufflebeam, 1983) มาใช้เป็นแนวคิดหลักแบบร่มครอบคลุม (Umbrella concept) เพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดบริบท (Context) 2) กำหนดคุณลักษณะ (Characteristics) 3) กำหนดองค์ประกอบเชิงปัจจัย (Input) 4) องค์ประกอบเชิงกระบวนการ (Process) นำแบบร่างรูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1 มาจัดทำคู่มือการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้ แพ็คเกจที่ 1 เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้ทำการการพัฒนาเป็นรูปแบบขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ใช้จริงในบริบทสถานประกอบการของเขตสุขภาพที่ 1 มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. การทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการโดยใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) วัดและประเมินผลแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการวิจัย (One group pretest-posttest design) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชุดความรู้สุขภาพ Package ที่ 1 เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ต่อพฤติกรรมสุขภาพ ดัชนีมวลกาย และเส้นรอบเอวของพนักงานในสถานประกอบการ ระยะเวลาในการวิจัยคือ 12 สัปดาห์และติดตามผลเมื่อสิ้นสุดการวิจัย โดยเก็บข้อมูลจากพนักงานของสถานประกอบการขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในจังหวัดลำพูน จำนวน 205 คน และพนักงานของสถานประกอบการขนาดเล็กแห่งหนึ่งในจังหวัดแพร่ จำนวน 33 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 238 คน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นพนักงานที่เลือกเข้าร่วมกิจกรรมที่นำชุดความรู้สุขภาพเรื่องหุ่นดี สุขภาพดีมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพพนักงาน ได้กลุ่มตัวอย่าง เป็นพนักงานจังหวัดลำพูน จำนวน 116 คน จังหวัดแพร่ 30 คน รวม 146 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) รูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้สุขภาพ Package ที่ 1 เรื่องหุ่นดี

สุขภาพดี ในการส่งเสริมสุขภาพพนักงานกลุ่มเป้าหมาย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและ 2) แบบบันทึกข้อมูลดัชนีมวลกายและเส้นรอบเอวของกลุ่มตัวอย่าง นำข้อคำถามไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – objective congruence : IOC) (พิสณุ ฟองศรี, 2551) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และทดสอบแบบสอบถามโดยการนำไปทดลองใช้ (Try–out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha–coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.70–1.00 จึงถือได้ว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้

2. การตรวจสอบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสอบถามร่วมกับคู่มือการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยกำหนดเป็นหมวดหมู่ตามองค์ประกอบการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1 กลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้สุขภาพ Package ที่ 1 เรื่องหุ่นดี สุขภาพดี โดยใช้แบบสอบถามควบคู่กับคู่มือการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้สุขภาพ Package ที่ 1 เรื่องหุ่นดี สุขภาพดี ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 40 คน ประกอบด้วย คณะทำงานระดับเขต จำนวน 10 คน คณะทำงานระดับจังหวัดของจังหวัดลำพูน จำนวน 10 คน จังหวัดแพร่ จำนวน 10 คน และแกนนำของสถานประกอบการจังหวัดลำพูน จำนวน 5 คน จังหวัดแพร่ 5 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประเมินการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1 ที่มีการใช้ชุดความรู้สุขภาพ Package ที่ 1 โดยข้อคำถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) แบบตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบที่เหมาะสมในการกำกับดูแล ด้านความใช้ได้ ความเข้าใจ ความไว้วางใจและผูกพัน ความรับผิดชอบ ความมีประสิทธิภาพ และความพึงพอใจ ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารโครงการและกิจกรรม

2) ผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 12 คน ประกอบด้วย คณะทำงานระดับเขตจำนวน 8 คน คณะทำงานระดับจังหวัดของจังหวัดลำพูนจำนวน 2 คน จังหวัดแพร่ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญสำหรับคณะทำงานระดับเขต ระดับจังหวัด เพื่อประเมินการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1 ที่มีการใช้ชุดความรู้สุขภาพ Package ที่ 1 เรื่องหุ่นดี สุขภาพดี มาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ

พนักงานในสถานประกอบการ โดยข้อคำถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) แบบตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยตรวจสอบความสอดคล้องในลักษณะเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยของรูปแบบที่เหมาะสมในการกำกับดูแล ด้านความใช้ได้ ความเข้าใจ ความไว้วางใจและผูกพัน ความรับผิดชอบ ความมีประสิทธิภาพ และความพึงพอใจ ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการบริหารโครงการและกิจกรรม และ 3) ข้อเสนอแนะ

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมวิจัย

การวิจัยนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ศูนย์อนามัยที่1เชียงใหม่ กรมอนามัย รหัส 9/2564 ผู้วิจัยชี้แจงการพิทักษ์สิทธิในการเข้าร่วมวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างฟัง เพื่อให้เกิดความเข้าใจก่อนเข้าร่วมการวิจัย แล้วลงลายมือชื่อให้ความยินยอม กลุ่มตัวอย่างสามารถถอนตัวออกจากการวิจัยในครั้งนี้ได้โดยไม่มีข้อผูกมัด ผู้วิจัยเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ขอนำเสนอผลการวิจัยในแต่ละประเด็นดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการ การใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี

ผลจากการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นที่คาดหวัง ที่มีต่อความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยศูนย์อนามัยที่ 1

ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ	**ระดับความคิดเห็น** (n=422)			
	$\bar{x}$	**S.D.**	**แปลผล**	**ลำดับ**
1. ด้านบริบท	4.01	0.50	มาก	2
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	3.99	0.73	มาก	3
3. ด้านกระบวนการ	4.17	0.46	มาก	1
4. ด้านผลการดำเนินงานตามโครงการ	3.81	0.66	มาก	4
รวม	**3.99**	**0.58**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่คาดหวัง ที่มีต่อความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ สามารถอธิบายได้ว่า ตามความคิดเห็นของคณะทำงานระดับเขต คณะทำงานระดับจังหวัด และแกนนำของสถานประกอบการ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการที่สูงกว่าด้านอื่นคือ ด้านกระบวนการ การประชุมคณะทำงานระดับเขตและระดับจังหวัดมีส่วนช่วยสร้างการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ วางแผน และขับเคลื่อนการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์มีส่วนช่วยเชิญชวนสถานประกอบการที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ รองลงมาคือ ด้านบริบทการบริหารจัดการโครงการมีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้จริงในสถานประกอบการ และด้านปัจจัยนำเข้า แกนนำของสถานประกอบการมีเพียงพอในการดำเนินงานโครงการ

สรุปผลข้อเสนอแนะจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน มีความคาดหวังให้คณะทำงานระดับเขตและจังหวัดควรมีบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกและตั้งใจติดตามหนุนเสริมพลังอย่างสม่ำเสมอและมีส่วนร่วมในงาน เป็นแกนหลักในเรื่องแผนงานและโครงการกระตุ้นกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สามารถให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ แนวทางปฏิบัติให้กับแกนนำ/บุคลากร ในสถานประกอบการได้ และช่วยหาทางออกเมื่อพบปัญหาอุปสรรค รวมถึงการควบคุมกำกับ และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ร่วมดำเนินการติดตามอย่างสม่ำเสมออยู่เสมอ

2. ผลจากการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ความคาดหวังของพนักงานของสถานประกอบการที่เข้าร่วม โครงการ ที่เลือกใช้ชุดความรู้สุขภาพ Packages ที่ 1 หุ่นดี สุขภาพดี โดยความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานโครงการที่คาดหวัง สามารถอธิบายได้ว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานโครงการตามความคิดเห็นของพนักงานในสถานประกอบการ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานโครงการที่คาดหวังที่สูงกว่าคือ ด้านประสิทธิผลของการใช้ชุดความรู้ หุ่นดี สุขภาพดีต่อสุขภาพของพนักงาน มีการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อกับกิจกรรมส่งเสริมหุ่นดีสุขภาพดีของพนักงานในสถานประกอบการ รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการ มีความมั่นใจว่าแกนนำสุขภาพในสถานประกอบการสามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือได้ตรงกับความต้องการ สามารถแบ่งเวลาเพื่อดูแลสุขภาพตนเองได้เพียงพอ

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมหุ่นดีสุขภาพดี คือ ภาระงานมากและ มีเวลาน้อยในการออกกำลังกาย และทำกิจกรรม รวมถึงการระบาดของ Covid 19 ทำให้มีข้อจำกัดในการรวมกลุ่มออกกำลังกาย

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1

นำประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการ การใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำการพัฒนาการบริหารจัดการ การใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ในโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

1. เป้าประสงค์ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารของสถานประกอบการเห็นความสำคัญ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน 2) การสนับสนุนสื่อและสิ่งสนับสนุนที่ตรงกับความต้องการของพนักงาน รวมถึงการสนับสนุนเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินงานของสถานประกอบการ 3) แกนนำที่มีคุณภาพ 4) พนักงานเกิดแรงจูงใจการเข้าร่วมกิจกรรม 5) พนักงานเกิดความรอบรู้สุขภาพสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเอง ให้มีหุ่นดีสุขภาพดีได้ 6) พนักงานเห็นความสำคัญหาเวลาในการดูแลสุขภาพตนเอง และ 7) สถานประกอบการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อกับกิจกรรมส่งเสริมหุ่นดีสุขภาพดี

2. การพัฒนา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาผู้บริหารของสถานประกอบการ หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 2) การสร้างแกนนำของสถานประกอบการ 3) การพัฒนาศักยภาพแกนนำของสถานประกอบการ 4) เสริมสร้างพฤติกรรมของพนักงานให้มีหุ่นดี สุขภาพดี เสริมสร้างให้พนักงานเกิดความรอบรู้สุขภาพ โดยมีแนวทางในการพัฒนา จัดกิจกรรมสร้างความรอบรู้แก่พนักงาน 5) สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และ 6) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคีเครือข่าย

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการ ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ใช้จริงในบริบทสถานประกอบการของเขตสุขภาพที่ 1

ผลการวิเคราะห์ทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการ ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ใช้จริงในบริบทสถานประกอบการของเขตสุขภาพที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

1. การทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการ นำไปสู่รูปแบบการบริหารจัดการโครงการ ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1

1.1 การทดสอบการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ต่อดัชนีมวลกายและเส้นรอบเอวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 146 คน

ตารางที่ 2 ข้อมูลดัชนีมวลกายและเส้นรอบเอวจากการทดสอบการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดีของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร		จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่าง	95% ของค่าเฉลี่ยความแตกต่าง	P value
ดัชนีมวลกาย	ก่อน	146	23.91	3.74	–0.69	–0.80 ถึง –0.58	<0.001
	หลัง	146	22.23	3.80	0.05		
รอบเอว ชาย	ก่อน	39	91.88	8.46	–0.83	–1.21 ถึง –0.46	<0.001
	หลัง	39	90.45	8.19	0.19		
รอบเอว หญิง	ก่อน	107	83.67	0.80	–0.89	–1.10 ถึง –0.68	<0.001
	หลัง	107	81.78	0.82	0.11		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกาย ก่อนทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี 23.91 กิโลกรัม/เมตร^2 (S.D.=3.74) ค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกายหลัง ทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี 22.23 กิโลกรัม/เมตร^2 (S.D.=3.80) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p value <0.001 โดยพบว่า หลังทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี มีค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกายลดลง 1.68 กิโลกรัม/เมตร^2 (S.D.=0.05) (95% ช่วงความเชื่อมั่นของค่าเฉลี่ยความแตกต่างอยู่ระหว่าง –0.80 ถึง –0.58 กิโลกรัม/เมตร^2) รอบเอวชาย ผลการเปรียบเทียบรอบเอวมีค่าเฉลี่ยความแตกต่างกัน โดยรอบเอวชายก่อน มีค่าเฉลี่ย 91.88 (S.D.=8.46) รอบเอวชายหลัง มีค่าเฉลี่ย 90.45 (S.D.=8.19) และรอบเอวหญิง ผลการเปรียบเทียบรอบเอวมีค่าเฉลี่ยความแตกต่างกัน โดยรอบเอวหญิงก่อน มีค่าเฉลี่ย 83.67 (S.D.=0.80) รอบเอวหญิงหลัง มีค่าเฉลี่ย 81.78 (S.D.=0.82)

1.2 การทดสอบการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดีต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 146 คน

ตารางที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพจากการทดสอบการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดีของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร		จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่าง	95% ของค่าเฉลี่ยความแตกต่าง	P value
1. ด้านพฤติกรรมการบริโภค							
1.1 กินผัก	ก่อน	146	2.66	0.53	0.02	-1.003 ถึง 0.0044	0.083
	หลัง	146	2.68	0.50	0.01		
1.2 ไม่กินเค็ม	ก่อน	146	2.29	0.51	0.03	-0.01 ถึง 0.06	0.103
	หลัง	146	2.32	0.48	0.02		
1.3 ไม่ดื่มเครื่องดื่มรสหวาน						0.03 ถึง 0.11	0.001
	ก่อน	146	2.00	0.63	0.07		
	หลัง	146	2.07	0.62	0.02		
1.4 กินอาหารเช้า	ก่อน	146	2.70	0.57	0.01	-0.01 ถึง 0.03	0.158
	หลัง	146	2.71	0.54	0.01		
รวม	ก่อน	146	9.65	1.19	0.13	0.06 ถึง 0.20	<0.001
	หลัง	146	9.78	1.09	0.03		
2. ด้านพฤติกรรมออกกำลังกาย							
2.1 ออกกำลังกาย	ก่อน	146	2.16	0.72	0.48	0.36 ถึง 0.60	<0.001
	หลัง	146	2.64	0.54	0.06		
2.2 ไม่เนือยนิ่ง	ก่อน	146	2.12	0.76	0.18	0.12 ถึง 0.25	<0.001
	หลัง	146	2.30	0.65	0.03		
รวม	ก่อน	146	4.27	1.35	0.66	0.51 ถึง 0.82	<0.001
	หลัง	146	4.94	0.98	0.08		
3. ด้านพฤติกรรมการนอน							
นอนหลับเพียงพอ	ก่อน	146	2.38	0.72	0.11	0.04 ถึง 0.18	0.001
	หลัง	146	2.49	0.62	0.03		

ตารางที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพจากการทดสอบการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดีของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ตัวแปร		จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่าง	95% ของค่าเฉลี่ยความแตกต่าง	P value
4. ด้านพฤติกรรมการดูแลช่องปาก							
การแปรงฟัน	ก่อน	146	2.56	0.66	0.05	-0.01 ถึง 0.12	0.109
	หลัง	146	2.61	0.58	0.03		

การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี พบว่า มีค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหารก่อนทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี 9.65 (S.D.=1.19) ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหารหลังทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี 9.78 (S.D.=1.09) ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมออกกำลังกายก่อนทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี 4.27 (S.D.=1.35) ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมออกกำลังกายหลังทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี 4.94 (S.D.=0.98) ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการนอนก่อนทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี 2.38 (S.D.=0.72) ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการนอนหลังทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี 2.49 (S.D.=0.62) และค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากก่อนทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี 2.56 (S.D.=0.66) ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากหลังทำกิจกรรมหุ่นดีสุขภาพดี 2.61 (S.D.=0.58)

2. การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโครงการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในระดับเขต จังหวัด และแกนนำ และผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งอธิบายผลการตรวจสอบได้ตามกลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยการอธิบายผลการตรวจสอบ แบบจำลองรูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโครงการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 4.59 (S.D.=0.58) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 4.63 (S.D.=0.47) รองลงมา คือ ด้านความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ย 4.58 (S.D.=0.48) และด้านความใช้ได้ มีค่าเฉลี่ย 4.55 (S.D.=0.52)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยได้ประมวลและสรุปข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ จากแบบสอบถามปลายเปิดจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 1) ด้านความใช้ได้ พนักงานของสถานประกอบการ ควรร่วมเวทีพนักงานพบผู้บริหารเพื่อนำเสนอความคิดเห็น ความต้องการของพนักงาน 2) ด้านความเข้าใจ ทำความเข้าใจกับพนักงานให้พนักงานเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นของการดูแลสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย การบริโภคอาหาร การนอนคุณภาพ และการดูแลสุขภาพช่องปาก 3) ด้านความไว้วางใจและผูกพัน สร้างการมีส่วนร่วมของแกนนำและพนักงาน 4) ด้านความรับผิดชอบ กลุ่มพนักงานควรตั้งกลุ่มเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อช่วยและสนับสนุนเพื่อนให้ออกกำลังกาย 5) ด้านความมีประสิทธิภาพ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของกรรมการระดับจังหวัดให้ชัดเจน และ 6) ด้านความพึงพอใจ กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการจัดการโครงการและกิจกรรม การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาสมรรถนะของโครงการในภาพรวม

2.2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโครงการของผู้เชี่ยวชาญ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในการบริหารจัดการโครงการพบว่า ผู้ทรงเชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นด้วยกับด้านความใช้ได้ ด้านความเข้าใจ ด้านความไว้วางใจและผูกพัน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีประสิทธิภาพ

โดยผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในการจัดทำรูปแบบในการบริหารจัดการโครงการ ที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ 1) บทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สนับสนุน 2) บริบทของการกำหนดบทบาทแกนนำและการจัดการความรู้ 3) คุณลักษณะการทำงานแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม 4) องค์ประกอบเชิงปัจจัยเกื้อหนุน 5) องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และ 6) องค์ประกอบเชิงกลไกขับเคลื่อนและเงื่อนไข

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นที่สำคัญผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการในสภาพปัจจุบันและที่คาดหวัง ความคิดเห็นที่มีต่อความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการ ในด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของคณะทำงานในสถานประกอบการมีความเหมาะสมทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงาน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากคณะทำงานและแกนนำมีความเหมาะสมและพอเพียง ในการเป็นผู้ประสานงาน พูดคุย ช่วยเหลือสนับสนุนให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรมหุ่นดี สุขภาพดีเช่นเดียวกันกับ Ryan and Smith (1954) ที่กล่าวถึงประสิทธิภาพสูงสุดให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (input) ซึ่งประสิทธิภาพของบุคคลคือความสัมพันธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทให้กับงาน คุณภาพที่ต้องการในเวลาที่เหมาะสม ด้านกระบวนการ ได้แก่ การประชุมคณะทำงานระดับเขตและระดับจังหวัดมีส่วนช่วยสร้างการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ วางแผนและ

ขับเคลื่อนการดำเนินงาน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากการประชุมคณะทำงานระดับเขตและระดับจังหวัดมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนการดำเนินงานทำให้ผู้บริหารสถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนการดำเนินงานโดยให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการดำเนินงานโครงการด้วยการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วมทำนองเดียวกันกับ วริษฐ์ ทองจุไร (2557) ที่พบว่า ความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์ ศักยภาพด้านกระบวนการจัดการความรู้และความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิผลขององค์การ การจะทำให้ผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ในด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้ด้านการจัดการความรู้มากขึ้น

1.1 ด้านประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการ พนักงานได้รับคำแนะนำเรื่องการออกกำลังกาย การบริโภคอาหาร การนอนและการดูแลสุขภาพช่องปากจากแกนนำสุขภาพของสถานประกอบการ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการที่แกนนำสุขภาพในสถานประกอบการสามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือได้ตรงกับความต้องการ และพนักงานสามารถแบ่งเวลาเพื่อดูแลสุขภาพตนเองได้เพียงพอ ทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของ วรรณภา ประทุมโทน, พนารัตน์ เจนจบ, สมตระกูล ราศิริ, และนันทวรรณ ธีรพงศ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพแบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพและสถานะสุขภาพของบุคลากร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ที่มีการตรวจสอบและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพแบบมีส่วนร่วมดำเนินการแกนนำสร้างความมุ่งมั่นและกำลังใจในการดำเนินงานโดยการนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพกับผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณารูปแบบที่เหมาะสม ปรับปรุง และแก้ไข

1.2 ด้านประสิทธิผลของการใช้ชุดความรู้ หุ่นดี สุขภาพดีต่อสุขภาพของพนักงาน มีการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อกับกิจกรรมส่งเสริมหุ่นดีสุขภาพดีของพนักงานในสถานประกอบการ สนับสนุนอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่อการทำกิจกรรมส่งเสริมหุ่นดีสุขภาพดีของพนักงาน แกนนำในสถานประกอบการติดตามผลการดำเนินกิจกรรม และสุขภาพของพนักงาน เหมาะสมเพียงพอกับห้วงเวลาที่กำหนด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากการที่แกนนำสถานประกอบการสามารถถ่ายทอดความรู้ ในการส่งเสริมหุ่นดีสุขภาพดี ให้พนักงานได้ดี ส่งผลให้พนักงานในสถานประกอบการ ดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนเองมากขึ้น รวมถึงพนักงานในสถานประกอบการทุกคนและทุกระดับ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมส่งเสริมหุ่นดี สุขภาพดี ทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของ อธิปพัฒน์ เดชขุนทด (2558) ด้านการบรรลุเป้าหมาย มีปัจจัยด้านการจัดการในองค์การ ได้แก่ กลยุทธ์ขององค์การ โครงสร้างขององค์การ รูปแบบการบริหารองค์การ ระบบขององค์การ และทักษะของผู้ปฏิบัติงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร

2. ผลการจัดทำการพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการ การใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำการพัฒนาการบริหารจัดการ การใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี การพัฒนาการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาผู้บริหารของสถานประกอบการหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 2) การสร้างแกนนำของสถานประกอบการ 3) การพัฒนาศักยภาพแกนนำของสถานประกอบการ 4) เสริมสร้างพฤติกรรมของพนักงานให้มีหุ่นดี สุขภาพดี 5) สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และ 6) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคีเครือข่าย เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ วริษฐ์ ทองจุไร (2557) ได้ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์ ศักยภาพด้านกระบวนการจัดการความรู้ และความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิผลขององค์การ ความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์ ศักยภาพด้านกระบวนการจัดการความรู้ และความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิผลขององค์การ พบว่า การจะทำให้ผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ในด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้ด้านการจัดการความรู้มากขึ้น พัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือการจัดการความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทการทำงานแต่ละหน่วยงานภายในมากยิ่งขึ้น

3. ผลทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการที่มีการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ใช้จริงในบริบทสถานประกอบการของเขตสุขภาพที่ 1

3.1 ผลการทดสอบการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1 โดยกำหนดเป็นหมวดหมู่ตามองค์ประกอบการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ที่เหมาะสม พบว่า มีค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกายลดลง 1.68 กิโลกรัม/เมตร^2 และรอบเอวทั้งชายและหญิงหลังทำกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยลดลง ในด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ด้านพฤติกรรมออกกำลังกาย ด้านพฤติกรรมการนอน และด้านพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก ทุกด้านภายหลังทำกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเนื่องจากการปฏิบัติตามกระบวนการการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมประสบผลสำเร็จ ทำให้พนักงานสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อควบคุมอาหารและเพิ่มการออกกำลังกาย ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของการลดน้ำหนักและควบคุมน้ำหนักตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ชาย ควรระงับ (2562) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อควบคุมน้ำหนักตัวของบุคลากรของมหาวิทยาลัยพายัพ พบว่า น้ำหนักตัวของผู้เข้าร่วมโปรแกรมหลังการเข้าร่วมโปรแกรมลดลงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม ค่าดัชนีมวลกาย BMI หลังการเข้าร่วมโปรแกรมลดลงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม

3.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

1) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารโครงการและกิจกรรม ประกอบด้วย 1) ด้านความใช้ได้ ประชาสัมพันธ์เชิญชวนสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการ 2) ด้านความเข้าใจ สนับสนุนให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ 3) ด้านความไว้วางใจและผูกพัน บรรยากาศการเข้าร่วมกิจกรรมของพนักงานด้วยความตั้งใจและเต็มใจ 4) ด้านความรับผิดชอบ ประชุมชี้แจงแนวทางดำเนินงานแก่คณะทำงานระดับจังหวัดและภาคีเครือข่าย 5) ด้านความมีประสิทธิภาพ รูปแบบการจัดการโครงการและกิจกรรมมีสมรรถนะภาพรวม และ 6) ด้านความพึงพอใจ การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาสมรรถนะของโครงการในภาพรวม ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากรูปแบบการบริหารจัดการโครงการได้มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการ สนับสนุน เชิญชวน คัดเลือกแกนนำของสถานประกอบการ ร่วมกับคณะทำงานระดับเขตจัดอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำของสถานประกอบการ และร่วมกับแกนนำทำแผนปฏิบัติการของแต่ละสถานประกอบการ จึงทำให้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ซึ่งทำนองเดียวกับงานวิจัยของพนารัตน์ เจนจบ, วรรณภา ประทุมโทน, สมตระกูล ราศิริ, และพรเพ็ญ ภัทรากร. (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินส่งเสริมสุขภาพในสถานประกอบการในการขับเคลื่อนระบบสุขภาพชุมชนสู่ระบบสุขภาพอำเภอ เครือข่ายพยาบาล ภาคตะวันออก ประเทศไทย พบว่า การพัฒนาศักยภาพระบบบริการปฐมภูมิและภาคีเครือข่ายระบบสุขภาพอำเภอ คือ 1) การพัฒนาศักยภาพพยาบาลที่อยู่ในระบบปฐมภูมิให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างเสริมสุขภาพแบบมีส่วนร่วม 2) การสนับสนุนแนวคิดการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพภายใต้บริบทของชุมชน 3) การวิเคราะห์ปัญหาทุนชุมชน 4) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 5) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย

2) ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโครงการของผู้เชี่ยวชาญ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในการบริหารจัดการโครงการพบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นด้วยกับด้านความใช้ได้ ด้านความเข้าใจ ด้านความไว้วางใจและผูกพัน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล การบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดีในโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีเขตสุขภาพที่ 1 ตามความคิดเห็นที่คาดหวังของคณะทำงานระดับเขต คณะทำงานระดับจังหวัด และแกนนำของสถานประกอบการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.99, S.D. = 0.58) ความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการที่สูงกว่าด้านอื่นคือ ด้านกระบวนการ รองลงมาคือด้านบริบท และด้านปัจจัย ส่วนผลการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานโครงการตามความคิดเห็นที่คาดหวังของพนักงานในสถาน

ประกอบการ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก($\bar{x}$ = 3.83, S.D. = 0.50) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานโครงการที่คาดหวังที่สูงกว่าคือ ด้านประสิทธิผลของการใช้ชุดความรู้ หุ่นดี สุขภาพดีต่อสุขภาพของพนักงาน

2. นำผลการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้สุขภาพเรื่องหุ่นดีสุขภาพ ที่เหมาะสมกับสถานประกอบการในบริบทของเขตสุขภาพที่ 1 โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1. การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สนับสนุนและแกนนำ 2. คุณลักษณะการทำงานแบบบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม 3. ปัจจัยเกื้อหนุนการดำเนินงาน 4. กระบวนการดำเนินงานโครงการด้วยการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม 5. การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาสมรรถนะแกนนำ และ 6. การวางระบบติดตามประเมิน

3. ผลการทดสอบประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดี ใช้จริงในบริบทสถานประกอบการของเขตสุขภาพที่1 ประกอบด้วย 3.1 ทดสอบการใช้รูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้เรื่องหุ่นดีสุขภาพดีในสถานประกอบการ 2 แห่งต่อดัชนีมวลกาย เส้นรอบเอว และพฤติกรรมสุขภาพของพนักงาน พบว่าภายหลังทำกิจกรรมส่งเสริมหุ่นดี สุขภาพดี พนักงานกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกาย และเส้นรอบเอวลดลง ส่วนค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสุขภาพทั้ง 4 ด้าน คือการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การนอน และการดูแลสุขภาพช่องปาก มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3.2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโครงการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)ระดับเขต จังหวัดและแกนนำ ในภาพรวมทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดคือมีค่าเฉลี่ย 4.59 (S.D.=0.58) 3.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโครงการของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นด้วยกับด้านความใช้ได้ ด้านความเข้าใจ ด้านความไว้วางใจและผูกพัน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับต่าง ๆ ต้องนำไปพิจารณาและปฏิบัติ คือ นำคู่มือการดำเนินงานบริหารจัดการใช้ชุดความรู้สุขภาพ Package ที่ 1 เรื่องหุ่นดี สุขภาพดีไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพแก่พนักงานในสถานประกอบการของพื้นที่เขตสุขภาพที่ 1 โดยเฉพาะด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยให้คณะทำงานมีบทบาทหน้าที่ มีคุณลักษณะเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวก และมีส่วนร่วมในงาน เป็นแกนหลักในเรื่องแผนงานและโครงการกระตุ้น กำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และแนวทางปฏิบัติให้แก่แกนนำ

และบุคลากรในสถานประกอบการได้ และช่วยหาทางออกเมื่อพบปัญหาอุปสรรค รวมถึงการควบคุม กำกับ และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ร่วมดำเนินการติดตามอย่างสม่ำเสมออยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการใช้ชุดความรู้สุขภาพ Packages อื่น ๆ ในโครงการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี เขตสุขภาพที่ 1 ในรูปแบบการวิจัยและการพัฒนา (Research and development) ต่อไป

รายการอ้างอิง

กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล. (2564). *แนวโน้มปัจจัยเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อ พ.ศ. 2548–2558 จากการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อและการบาดเจ็บ: BRFSS.* สืบค้นจาก http://www.thaincd.com/document/file/info/brfss/ผลการติดตามปัจจัยเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยง–BRFSS.pdf.

กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *ระบบรายงานกลุ่มรายงานมาตรฐาน งานโภชนาการ HDC Tethered PHR.* สืบค้นจาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/page.php?cat_id=46522b5bd1e06d24 a5bd81917257a93c

ดุจเดือน ปัญโยวัฒน์. (2562). *กลยุทธ์การฝึกอบรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทางานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ร้อยเอ็ด.

พนารัตน์ เจนจบ, วรรณภา ประทุมโทน, สมตระกูล ราศิริ, และพรเพ็ญ ภัทรากร. (2562). การประเมินส่งเสริมสุขภาพในสถานประกอบการในการขับเคลื่อนระบบสุขภาพชุมชน สู่ระบบสุขภาพอำเภอ เครือข่ายพยาบาล ภาคตะวันออก ประเทศไทย. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล, 35*(3), 91–94.

พิสณุ ฟองศรี. (2551). *การเขียนรายงานประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เพชรรุ่ง.

วรรณภา ประทุมโทน, พนารัตน์ เจนจบ, สมตระกูล ราศิริ, และนันทวรรณ ธีรพงศ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพแบบมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพและสถานะสุขภาพของบุคลากร วิทยาลัยบรมราชชนนี. *วารสารวิชาการสาธารณสุข, 28*(พิเศษ), 96–108.

วริษฐ์ ทองจุไร. (2557). *อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความยืดหยุ่นเชิงกลยุทธ์ ศักยภาพด้านกระบวนการจัดการความรู้ และความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงต่อประสิทธิผลขององค์การ* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

วุชธิตา คงดี. (2564) *โรคปัจจุบันของกลุ่มคนวัยทำงานในโลกปัจจุบัน*. สืบค้นจาก https://www.ogswa.or.th/17675458/health-promotion-for-jorpor-series-ep2

วิชัย เอกพลากร. (2557). การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ศักดิ์ชาย ควรระงับ. (2562). กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อควบคุมน้ำหนักตัวของบุคลากรของมหาวิทยาลัยพายัพ. *วารสารพยาบาลสาร*, *41*(1), 85-95.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2564). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (เดือนมีนาคม พ.ศ.2563).* สืบค้นจาก https://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/ภาวะการทำงานของประชากร/2563/Report_02-63.pdf

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2562). *คู่มือแนวทางส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการ.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อธิปพัฒน์ เดชขุนทด. (2558). *อิทธิพลการจัดการในองค์การที่มีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลบางปะอิน* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

อาภรณ์ อ่อนคง. (2565). *ประสิทธิผล.* สืบค้นจาก http://aporn123.blogspot.com/2013/06/blog-post_28.html

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5thed.).* New York: Harper Collins Publishers.

Hoy, W.K, & Cecil G.M. (1991). *Educational Administration: Theory Research and Practice.* thed. New York: Harper Collins.

Ryan, T.A. and Smith, P.C. (1954). *P.C. Principles of industrial Psychology.* New York: The Ronald Press Company

Stufflebeam, D. L. (1983). *The CIPP Model for Program Evaluation.* Boston: Kluwer – Nijhoff.